

Posudek na diplomovou práci
Řád v myšlení Erica Voegelina
Práci napsal Bac. Jiří Svoboda
Posudek připravil Ivan Müller
17. ledna 2006

Za téma své diplomové práce si pan Svoboda vybral myšlení E. Voegelina, který patří k předním politicko-filosofickým myslitelům 20. století a jehož myšlení je i u nás v poslední době široce objevováno.

Zdá se mi, že ve srovnání s poslední pracovní verzí, je výsledné dílo nemalým pokrokem. Připomínky, které jsem k této předcházející verzi měl, byly buď zapracovány, nebo text byl upraven tak, že se nyní neuplatňují. Kladem práce - a pokud mohu soudit je to Svobodův příspěvek originální - je systematická prezentace Voegelinova myšlení. Autor kondenzuje - na celkem malou plochu - rozsáhlý celoživotní "output" význačného světového myslitele, přičemž i tato koncentrovaná podoba umožňuje čtenáři se dostatečně dobře ve Voegelinově myšlení orientovat. Je patrné, kolik úsilí Svoboda do svého díla vložil, než se mu tato "prezentace" zdařila.

Snad ani to nemohlo být jinak, že čím hlouběji se do textu čtenář ponoří, tím lepší text je. Jinak řečeno: vzhledem k tomu, že autor se snažil Voegelina prezentovat systematicky, čtenáři se jeví úvodní pasáže (které obsahují Voegelinovy základní předpoklady, resp. jeho základní kosmologické struktury) jako nikoli uspokojivé a nikoli v posledku odůvodněné (ostatně toto je základním rysem předpokladů a díky Svobodovi jsou Voegelinovy předpoklady jasně viděny v jejich fragilní nahotě). Toto je ostatně důvod - a Svoboda jej uvádí - proč se Voegelin zdráhal právě tímto způsobem postupovat a raději se rozhodl vycházet ze široce sdílené zkušenosti existujícího ne-řádu. Kol. Svoboda se rozhodl jít obtížnější cestou než sám Voegelin: vědomě se zřekl výhody, kterou takováto sdílená zkušenost naskýtá (mnozí myslitelé jí mohou být svedeni, takže se stanou, jak Kant praví, šašky číhajícími na potlesk obecnosti) a místo toho se snaží prezentovat Voegelinův systém jako systém plynoucí z předpokladů, předpokladů, které stojí či padají v závislosti na jejich vlastní a vnitřní hodnotě.

I když čtenář přímo hltá (velice dobře stylizované) pasáže vysvětlující Voegelinův postoj vůči křesťanství a gnosticismu, nicméně Svoboda odhaluje (patrně nechtěně) i aspekty Voegelinova učení, jež byly poznamenány časem, resp. politickou situací (dvě světové války a jedna válka studená), kdy vznikaly a které jsou z pozdější perspektivy otevřeny kritice. Snad dobře chápu proč Voegelin vidí v anglosaském světě (a konkrétně v US) místo, kam ještě gnosticismus nevkročil svojí ničivou nohou, kterou již staletí drtil Starý kontinent! Ano, bylo to v Evropě (od které se Voegelin odvrací), kde vznikaly již po staletí pokusy o filosofické obsáhnutí a popř. i zvládnutí (skrz "správné", vědecké porozumění) tohoto nás obklopujícího světa. Chápu, že je Voegelin "Evropou" přímo traumatizován (přesněji jejími všemi možnými -ismy), chápu proč touží prchnout do ("gnostickým" rozumem) neposkvřených dálav amerických, ale i zde platí to čím se "Amerika" honosí a sice, že ona dovede vše k naprosté "dokonalosti", což učinila i s gnosticismem, proč se člověku chce přímo zvolat: Ejhle, sancta simplicitas! Leč toto není problém Svobodův, ale Voegelinův.

Ve zkratce řečeno, moje staré výhrady ke Svobodově práci padly (až teprve nyní jsem jí četl *in toto*). Kromě několika málo korektur, které bych ještě učinil, zbývá jen jedna vážnější: v anglicky psaném Shrnutí (Summary) na straně 97, 8. řádka zdola, má snad být místo slova "attends" slovo "attempts". Poměrně nejslabší částí celé práce je 3. podkapitola Úvodu, obzvláště str. 14-5. Je příliš schematická, zjednodušující a myslím i neúplná. V retrospektivě mohu říci, že jsem měl kolegovi doporučit (kdybych býval viděl práci v celku), aby tuto podkapitolu silně přepracoval, resp. aby se méně spoléhal na autoritu: nemám rád "poznámkový způsob" psaní diplomových prací.

Práci, myslím, nelze hodnotit známkou horší než velmi dobře. Osobně bych se nezdráhal dát známku nejvyšší.

PhDr. I. Müller Ph.D.